

Філак В. Ю., студентка
Алексєєвська Г. С., PhD
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

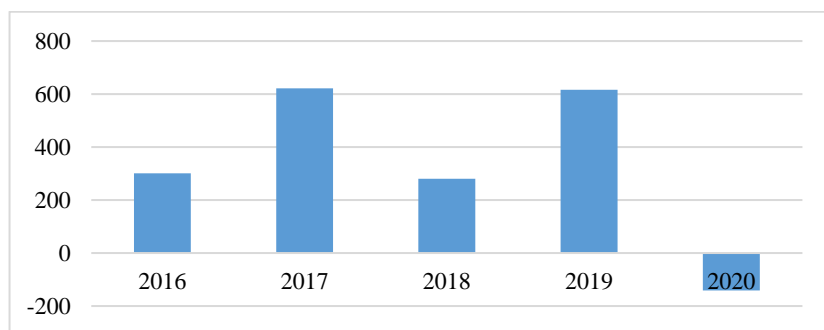
DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-158-9-5>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ ЕСТОНІЇ У 2016–2020 РОКАХ

У результаті стрімкого розвитку процесів глобалізації та інтернаціоналізації зміцнюються зовнішньоекономічні зв'язки між багатьма державами. Наслідки цих процесів відображаються саме у платіжному балансі, що містить у собі дані стосовно всіх зовнішньоекономічних операцій країни за певний проміжок часу

та виступає показником розвитку зовнішньої торгівлі, рівня виробництва товарів та послуг, ступеню інвестиційної привабливості країни, її зовнішнього боргу, зміни об'єму валютних резервів та інших процесів, що характеризують стан економічного розвитку держави.

Естонія належить до країн із достатньо високим рівнем відкритості економіки. Перш за все, про це свідчить активна торгівля як всередині ЄС, так і за його межами: за даними 2020 року, частка експорту в естонському ВВП склала 71,2% [1]. На території держави розташовано багато іноземних підприємств, естонські громадяни ж вважаються одними з найактивніших іноземних інвесторів в країнах з перехідною економікою. Залучення іноземних інвестицій є одним із пріоритетних напрямків країни, тож варто відзначити її зусилля та успіх у створенні інвестиційної привабливості та поліпшенні умов інвестування. Естонія має низький рівень бюрократизації та корупції, що створює сприятливе середовище для ведення бізнесу та економічної діяльності. Все це знайшло відображення в естонському платіжному балансі.

**Рис. 1. Рахунок поточних операцій Естонії 2016–2020 рр.
(млн. дол. США)**

Джерело: складено автором на основі даних [2]

Баланс рахунку поточних операцій Естонії впродовж досліджуваних років, за виключенням 2020, є додатним. Це свідчить

про приплив коштів і є ознакою того, що країна має надлишок капіталу для інвестицій за кордон. Від'ємний показник вказує на відтік коштів з держави і що естонська економіка в цей рік була менш конкурентоспроможною по відношенню до економік інших держав.

Аналізований період відзначився занепокоєнням Естонії щодо ускладнення умов міжнародної торгівлі, зокрема через протекціоністські погляди уряду Трампа, неминуче ослаблення спільного ринку ЄС у ході Brexit та триваючого конфлікту з Росією [3]. Як наслідок, спостерігаємо зниження загального об'єму торгівлі та дефіцит балансу товарів, тобто імпорт товарів у даний проміжок часу перевищував їхній експорт. Баланс торгівлі послугами, навпаки, є додатним. Це означає, що за вказані роки країна експортувала послуги на більшу суму, ніж імпортувала, і що на естонські послуги спостерігався попит на міжнародному ринку. Щодо балансу первинних доходів, на всьому часовому проміжку були від'ємні значення, що свідчать про перевищення доходів, які отримують нерезиденти в Естонії, над доходами резидентів за кордоном. До балансу вторинних доходів відносять односторонні платежі, а саме: грошові перекази на батьківщину з-за кордону, гуманітарна допомога, внески в наукові, благодійні та релігійні фонди тощо. Вторинні доходи були від'ємними лише протягом 2016 та 2020 років, і це вказує на те, що естонські резиденти здійснили більше односторонніх платежів за кордон, ніж нерезиденти в цю країну.

Як видно на рисунку 2, в Естонії протягом усіх розглянутих років рахунок операцій з капіталом мав додатні значення, які свідчать про притік капіталу в країну внаслідок операцій з капітальними трансфертами та нефінансовими активами.

Перш за все, варто зазначити, що фінансовий рахунок допомагає визначити, яку роль виконує певна країна: чистого експортера чи імпортера капіталу. В Естонії фінансовий рахунок є позитивним протягом усіх років, крім 2020, тож у цей рік вартість активів, які знаходяться під контролем резидентів за

кордоном, була меншою за вартість активів, які контролюють нерезиденти в країні. Слід зауважити, що Естонія останнім часом є лідером серед країн Східної та Центральної Європи за обсягом притоку ПІІ. Серед країн, резиденти яких інвестують в Естонію, перше місце посідає Швеція з часткою у 33% від загальних вкладень в естонську економіку. Фінляндія займає друге місце (24%) з інвестиціями в банківську діяльність, а також в інші сфери, зокрема торгівлю та промисловість. Решта іноземних інвестицій розподіляється між іншими країнами ЄС (Норвегія, Велика Британія, Німеччина, Кіпр, Нідерланди, Люксембург) та США [4]. Сальдо прямих інвестицій в усі роки є від’ємним, отже, кількість грошових активів, які контролюються нерезидентами в даній країні, перевищила кількість активів, які контролюються резидентами за кордоном. Додатне сальдо портфельних інвестицій протягом всіх років вказує, що вартість портфельних інвестицій, які контролюють резиденти за кордоном, перевищила вартість портфельних інвестицій, контрольованих нерезидентами в країні. Щодо інших інвестицій, у 2016, 2017 та 2020 роках спостерігалось їхнє негативне сальдо.

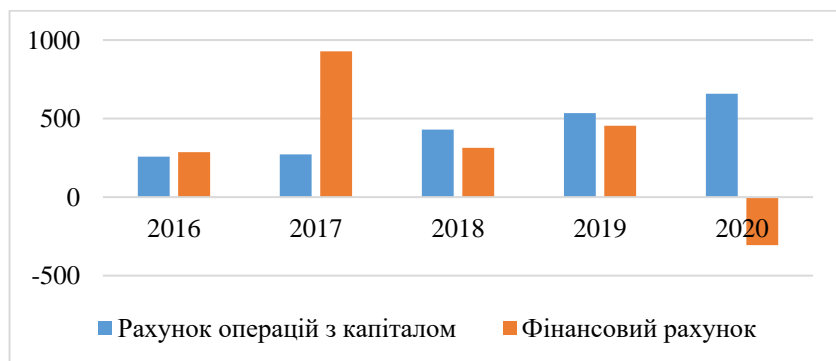

Рис. 2. Рахунок операцій з капіталом та фінансовий рахунок Естонії 2016–2020 рр. (млн. дол. США)

Джерело: складено автором на основі даних [2]

Задля поліпшення стану платіжного балансу Естонія повинна приділити особливу увагу покращенню показників торгового балансу, зокрема експорту товарів, адже це здійснює великий вплив не тільки на сальдо рахунку поточних операцій, але й на стан усього платіжного балансу країни. Саме торгівля товарами складає більшу частину загальних об'ємів зовнішньої торгівлі держави, а також стимулює розширення обміну послугами. Подальше поліпшення інвестиційного клімату також є ключовим фактором зацікавленості інвесторів, що сприятиме ще більшому притоку капіталу до Естонії.

Література:

1. Exports of goods and services (% of GDP). World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS?locations=EE>.
2. Balance of payments. International Monetary Fund. Data of Estonia. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740>.
3. Laaser C.F., Schrader K. New Protectionism, Sanctions and EU Disintegration: *Challenges for Baltic Trade*. 2017. Vol 25, no. 2. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3102127.
4. Foreign Direct Investment – Net Inflows. Trading Economics. Data of Estonia. URL: <https://tradingeconomics.com/estonia/foreign-direct-investment>.